

PROGRAM FÖR GRÖNSAKSTORGET OCH KUNGSTORGET

INOM VALLGRAVEN I GÖTEBORG, PROGRAMSAMRÅD SEPT 2011

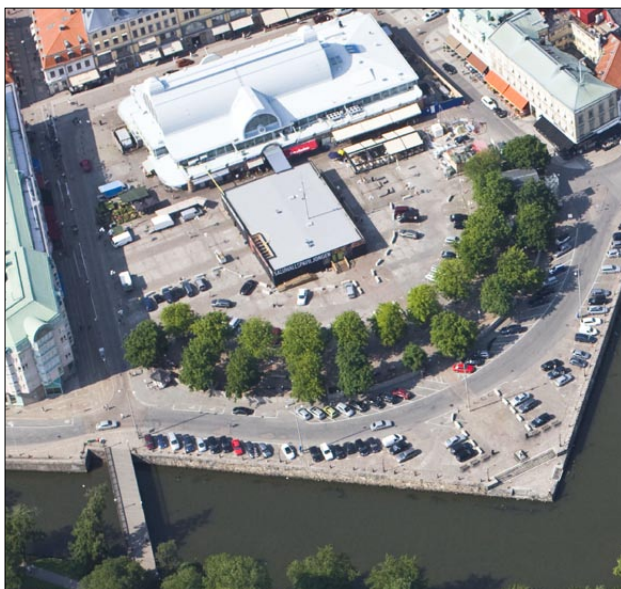

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

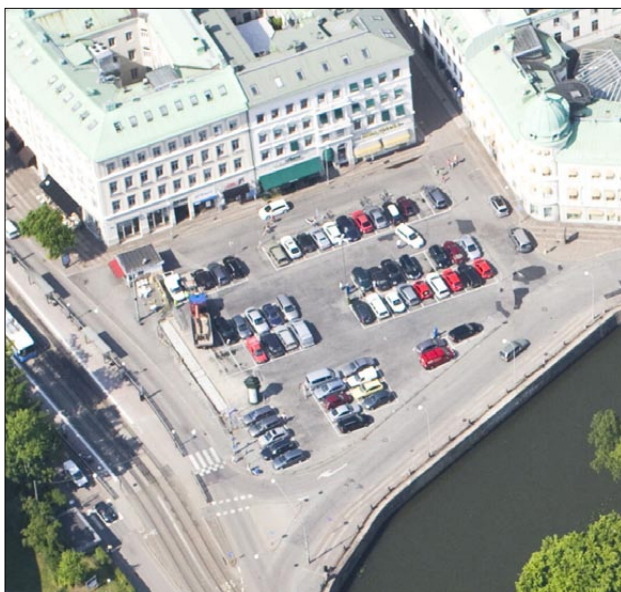
DIARIENUMMER: 0912/08

Programområdet ligger innanför Vallgraven i centrala Göteborg

Kungstorget

Grönsakstorget

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Sedan flera år pågår en medveten miljöupprustning av City, som syftar till att skapa en trygg och angenäm stadsmiljö för människor att vistas i, som gagnar handel och verksamheter i City. Ett antal före detta bakgator har omvandlats till gångfartsgator och flera platser har rustats upp till trivsamma mötesplatser. Längs Vallgravsstråket har upprustningarna av Kungsportsplatsen, Nya Pedagogen och Esperantoplatsen inneburit en väsentlig kvalitetshöjning av stadsmiljön och ökat förutsättningarna för ett rikt stadsliv. Kungstorget och Grönsakstorget har halkat efter och är båda i behov av upprustning.

Grönsakstorget är idag i första hand en parkeringsplats. Kungstorget används till största delen för parkering och till viss del för torghandel. Saluhallen är i behov av upprustning. Båda torgen har en stor potential att utvecklas till mer attraktiva mötesplatser. Higab som äger saluhallen håller just nu på med omfattande renoveringar av Saluhallen. Grönsakstorget har under lång tid varit föremål för olika förslag och tankegångar.

Syftet och motivet med detta program är att se över torgens funktion idag och öka möjligheten för människorna att röra sig och vistas på torgytorna som idag mest består av parkering. Programmet skall undersöka förutsättningarna för ett underjordiskt p-garage i området.

Lösningar för besöksparkering i området måste också studeras i ett större perspektiv längs med hela Vallgravsstråket. Till grund för det ligger den nyligen godkända parkeringspolitiken för Göteborg.

SBK PÅ GRÖNSAKSTORGET - EN KUNSKAPSIINHÄMTNING

I samband med att Göteborg och EU manifesterade bilfri dag den 22 september 2010 så genomförde Stadsbyggnadskontoret en kunskapsinsamling inför programarbetet på Grönsakstorget. Halva torget utrymdes från parkerade bilar och stadsbyggnadskontoret visade historiska bilder på utställningskärmar där göteborgarna även kunde svara på frågor och klottra ner svar på klotterplank. Bidraget är värdefullt för beskrivning av området och för vidare arbete med de sociala konsekvenserna. En sammanställning av dagen finns redovisad i den fördjupningshandling som hör till denna handling.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR PROGRAMMET

Översiktsplanen

Enligt översiktsplanen ska centrala Göteborg utvecklas och stärkas som en plats för handel, arbete, boende och förströelse. Tilltalande, väl underhållna stadsrum som stärker citykaraktären är viktiga för en levande innerstad med goda möjligheter för näringslivet. Vattenkontakten är betydelsefull för centrala Göteborgs karaktär.

Budget 2011, Mål- och inriktningsdokument

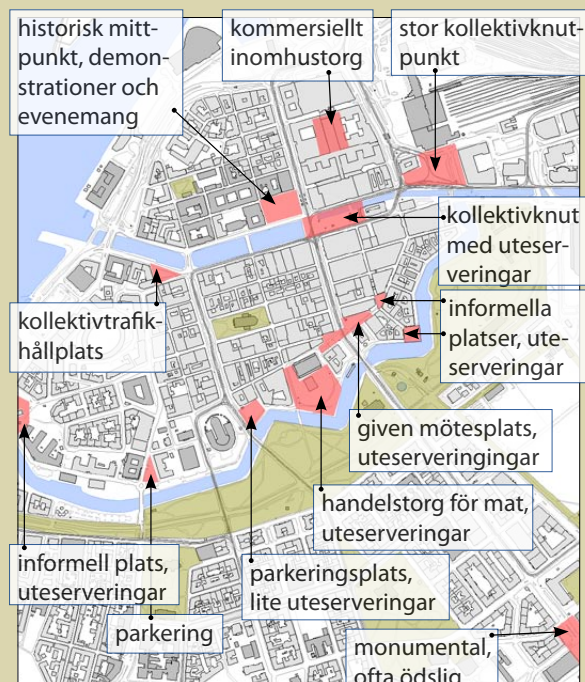
Kommunfullmäktiges budget utgör Göteborgs Stads övergripande styrdokument och syftar till att styra utvecklingen av staden. Ett mål- och inriktningsdokument för Byggnadsnämnd, Fastighetsnämnd och Trafiknämnd ingår i budgeten.

- Mångfald ska vara ledordet i stadens planering utifrån de tre hållbarhetsperspektiven, det ekologiska, ekonomiska och sociala perspektivet.
- Stadens offentliga rum ska stimulera till möten mellan människor i alla åldrar.
- Göteborg ska vara en bra plats för barn. All stadsutveckling och byggnation ska ske utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv.
- Tillgängligheten till stadens gemensamma rum ska säkerställas och utvecklas i kommunens planeringsarbete.
- Människors olika behov måste tas tillvara när det gäller stadsförnyelse och övrig samhällsutveckling. Vi ska satsa på fler fysiska mötesplatser i Göteborg för att skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap.
- Utvecklingen av nya mötesplatser och lekplatser ska prioriteras.

Stadsbyggnadskontorets skrift, Stadsbyggnadskvaliteter har också används som utgångspunkt. Den visar byggnadsnämndens och stadsbyggnadskontorets syn på hur Göteborgs stadsmiljö bör utformas.

Parkeringspolicyn

I oktober 2009 antog Kommunfullmäktige Parkeringspolicy för Göteborgs stad. Målsättningen med parkeringspolicyn är att den ska medverka till att staden ska vara tillgänglig för alla. Parkeringspolicyn ska uppmuntra till att fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln framför bilen. Policyns inriktning är att innerstaden bör bibehålla ungefär samma antal bilplatser som idag. Dessa platser kan dock behöva omfördelas för att t.ex. ge plats för nya kollektivtrafik- och cykelstråk, förskönade stadsmiljöer eller prioritering av andra slag av parkering. I takt med att kollektivtrafiken byggs ut ges möjlighet att minska antalet bilplatser i områden i anslutning till god kollektivtrafik.

Göteborgs platser och torg

Grönsakstorget och Kungstorget ingår i en serie platser som hänger ihop från Harry Hjörnes plats till Grönsakstorget. Alla med lite olika storlekar och varierat innehåll. För att kunna åstadkomma en kvalitetshöjning och utveckla Grönsakstorget och Kungstorget till att bli trygga och angenäma platser att vistas på så behöver torgen ställas i relation till några av stadens andra platser och torg.

En av de saker som karakteriserar en stad är variationen i offentliga och halvoffentliga rum. Det offentliga livet och de offentliga miljöerna i en stad spelar en viktig roll i stadens attraktivitet. En viktig del i arbetet med stadens utveckling är bl.a. att beskriva och förtydliga stadens olika platser och torg och förhålla sig till de förväntningar och anspråk som finns. Göteborg är en stor stad med många offentliga rum som fyller olika behov och har olika utseende.

Götaplatsen fylls av folk vid fest, evenemang och demonstrationer. Här det årligen återkommande Göteborgsvarvet, en folkfest för hela staden.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kulturhistoria

Göteborg började grundas 1619. Då staden Göteborg fick stadsprivilegier 1621 påbörjades utgrävningen av Stora Hamn kanalen och Vallgraven vilken senare fick stenkäglade murar och bastioner.

Dagens Grönsakstorg låg utanför själva muranläggningen, på vallen, söder om kurtinen som förband bastionerna Carolus Dux och Johannes Dux med varandra. Efter att vallraseringar genomförts planerades platsen för både bostadskvarter och ett salutorg, men fram tills dess utnyttjades marken till en trädgårdsanläggning.

Under 1800-talet etablerades salutorget och bebyggelsen runt torget växte fram. Vid 1800-talets slut förändrades gatubilden runt torget. Flera, stora skyltfönster togs upp i husens bottenvåningar. Där inrymdes butiker med anknytning till torgets verksamhet: bl.a. en fiskhall och en blomsterhandel öppnade. När Västra Hamngatans kanal fylldes igen och Vasabron kom till i början av 1900-talet fick Grönsakstorget en ny position som entré till staden innanför vallgraven. Successivt minskade handeln på Grönsakstorget för att slutligen upphörde helt på 1990-talet. Då hade parkeringarna efterhand övertagit torget för att slutligen helt omvandlas till en permanent parkeringsplats.

Kungstorget ligger på platsen för tidigare bastionen Johannes Dux. På stadsplanen över de gamla befästningsområdet lades ett salutorg ovanpå bastionen. Och 1848 flyttades torghandeln över från Stora Torget till det nya salutorget, Kungstorget. 1850 byggdes de två halvcirkelformade Kungstorgsbasarna med 76 butiker. 1889 fick Kungstorget en saluhall. På 60-talet revs basarna och under 1970-talet fördes en debatt angående ett omfattande p-hus under torget, som aldrig byggdes p.g.a. motståndet mot trafikökningen. Torget rustades istället upp, träd planteras på de tidigare basarlängornas plats. På senare år har parkeringarna tagit över även här.

Arkeologi

Inom programområdet finns troligtvis resterna av 1600-talets försvarsverk mer eller mindre intakt under mark. I samband med det planarbete som genomfördes i början av 70-talet utfördes ett antal provgrävningar för att fastställa att befästningarna fanns kvar. Stora Hamnkanalen och vallgraven är några av de synliga resterna av den befästa stad som skapades på 1600-talet. Än idag vilar stora delar av vallgravens kajer från Drottningtorget till Esperantoplatsen på de gamla befästningsmurarna. Under Bastionsspetsen och in längs sidorna av Kungstorget är det mycket troligt att stora delar av bastionen Johannes Dux återfinns. Utbredningen av ett underjordiskt garage under Kungstorget bör anpassa sig till var man kan förvänta sig hitta de gamla befästningsmurarna. De arkeologiska förutsättningarna kräver långtgående utredningar och eventuella åtgärder vid ett fortsatt arbete med underjordiskt garage.

Vid 1800-talets slut förändrades gatubilden runt torget då flera, stora skyltfönster togs upp i byggnadernas bottenvåningar. På fotot från 1915 har butikernas skyltfönster försatts med enhetligt utformade markiser.

1889 fick Kungstorget en saluhall då Stora Saluhallen invigdes med sina 94 butiker. Bilden är tagen runt sekelskiftet 18/1900 då försäljningen både på torget och inne i saluhallen var i full gång.

På en karta från 1771 kan man se den framväxande stadskärnan jämte befästningsverket.

FÖRSLAG

Huvudfrågan i programmet är hur vi ska frigöra torgen från parkerade bilar för att kunna åstadkomma en stadsmiljöupp- rustning som skulle öka människors tillgång till torgytorna och förstärka torgen som mötesplatser i Göteborg. Förslaget är att åstadkomma ett underjordiskt parkeringsgarage under Kungstorget, i första hand för besöksparkering men vi har också studerat om det är möjligt att få ner inlastning och sop- hantering till Saluhallen.

Med hjälp av inspirationsbilder och enkla illustrationer vill vi visa hur dessa torg och platser skulle kunna komma att se ut och fungera när parkerade bilar och trafik alstrad av ur- och inlastning till saluhallen är borta från torgen. Som underlag för illustrationerna ligger bla tidigare förslag och utredningar som Stadsbyggnadskontoret och Trafikkontoret tagit fram med hjälp av Sweco under åren 2005-2007.

I det fortsatta arbetet efter programmet kommer gestaltning av torgytorna och områdena kring bastionsspetsen att behöva studeras vidare och fördjupas.

PARKERING

Inom planområdet finns idag totalt 217 bilplatser – 70 på Grönsakstorget, 70 på Kungstorget och 77 längs Basargatan. Samtliga bilplatser inom programområdet är allmänt tillgäng- liga och avgiftsbelagda.

Under våren 2010 lät Stadsbyggnadskontoret genomföra en parkeringsutredning för området längs vallgraven för att under- söka parkeringsplatsernas beläggningsgrad och uppställnings- tider. Resultaten visar att parkeringsplatserna på Kungstorget, Grönsakstorget och Basargatan har hög beläggning. Många bilplatser används för halvdags- eller heldagsparkering.

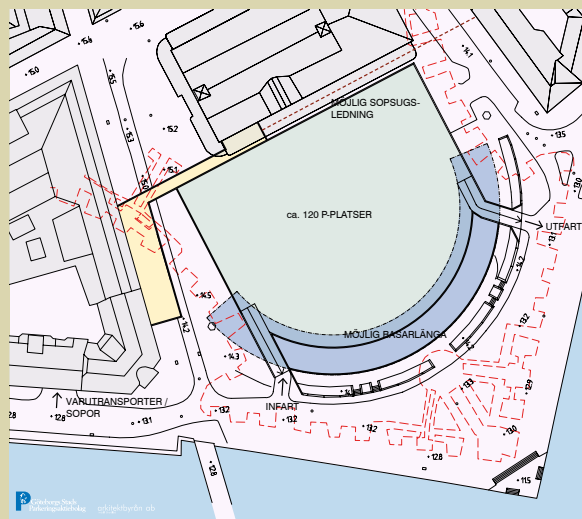
För att frigöra torgen från parkerade bilar föreslås ett garage under Kungstorget om totalt ca 120 bilplatser med in- och utfart till Basargatan invid basarlängan. Saluhallens varutran- sporter och sophantering föreslås under mark i anslutning till befintligt garage under fastigheten väster om Kungstorget. In- och utfart kan ske genom fastighetens befintliga garage med port mot Basargatan (vid Systembolaget).

Basargatan och delar av Kungstorget kan utformas som gång- fartsområde. Trafiken till och från garaget går då på fotgäng- are och cyklisters villkor. Handikappsparkering och angöring till verksamheter kring Kungstorget kommer att finnas kvar.

Även ett parkeringsgarage under Grönsakstorget har stud- erats. Grönsakstorget har relativt liten yta och begränsad till- fart i Västra Hamngatan. Ett garage under mark skulle kunna innehålla ca 100 p-platser i två plan i en konventionell lösning, eller upp till det dubbla i en mekanisk anläggning. Båda alter- nativen ger dock oönskad påverkan på torgrummet. Torgets intima storlek och attraktiva läge i stråket mellan Pedagogen och Kungstorget bedöms som för värdefulla för att störa med en mindre lyckad garagelösning.

Idag: Parkerade bilar fyller Kungstorget och Basar- gatans sidor och Bastionsspetsen.

Förslag på ett underjordiskt parkeringsgarage med eller utan sop- och godshantering för Saluhallen i en utbyggnad av källaren i fastigheten Inom Vallgraven 26:8, delvis inom fastigheten och delvis utanför byggnaden under gatunivå mot Kungstorget.

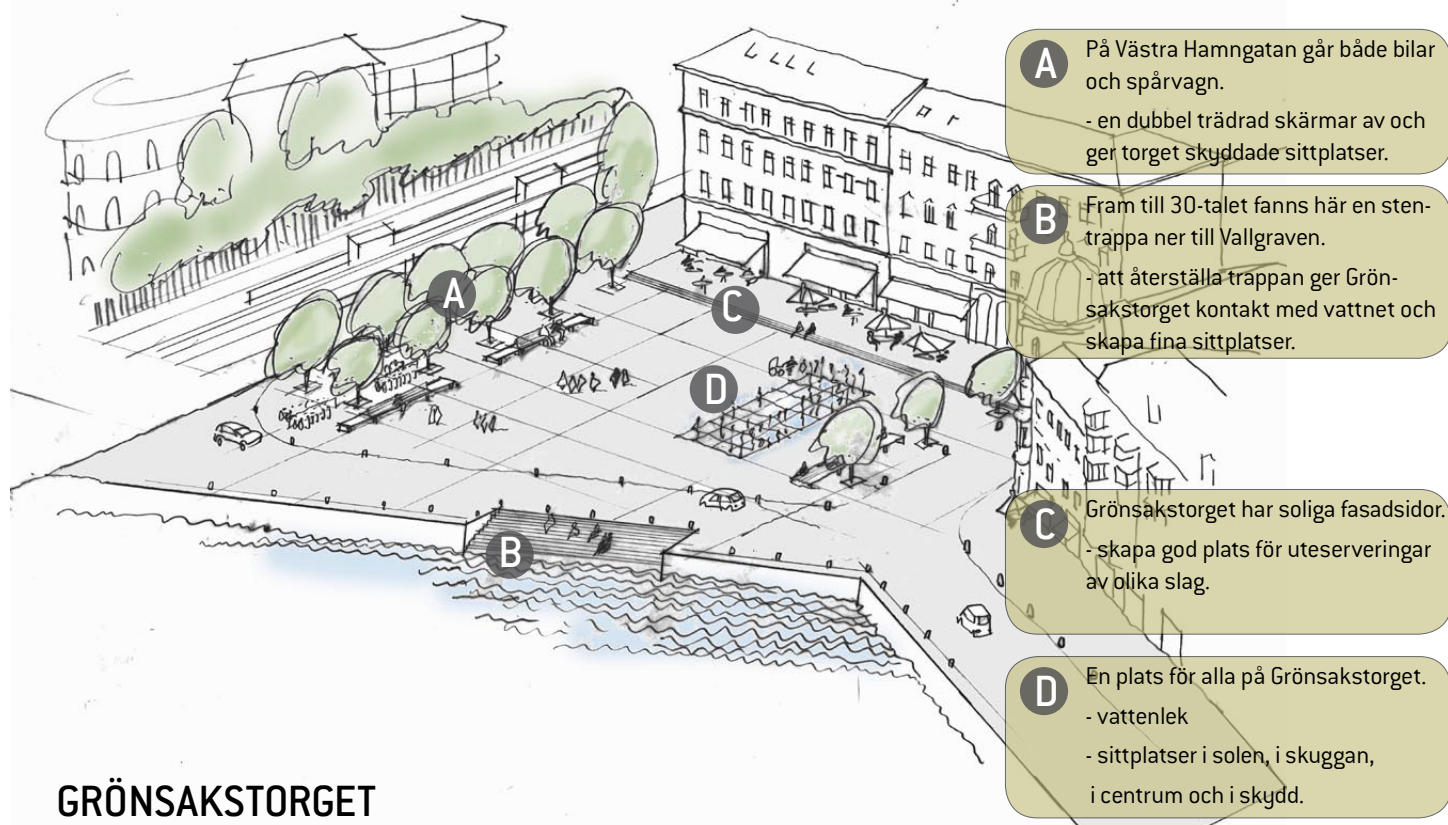
Inom Vallgraven 26:8 har redan en port och nedfart till ett varuintag i källaren, vilket ger utrymme för att pröva en gemensam lösning för torgets grannar.

Förslaget bedöms genomförbart i sin helhet under för- utsättning att ett samnyttjande av källaren i befintlig byggnad kan åstadkommas och att lastintaget för Salu- hallen går att realisera ur ekonomisk synvinkel.

Ett garage som ersätter delar av befintlig parkering kan sannolikt bära sina egna kostnader.

En av de viktigaste frågorna gällande garagets utbredning är var de gamla befästningsmurarna går. (röd streckad linje i bilden ovan) Förslaget för enbart besöksparkering skulle förmodligen kunna utformas utan att inkräkta allt för mycket på murarna men för- laget för underjordisk inlastning tar yta i anspråk som troligtvis har befintliga murar under mark.

Frågor och idéer att utreda vidare i detaljplan och gestaltungsprogram

GRÖNSAKSTORGET

Grönsakstorget är ett litet centralt placerat torg som förr användes för bla blomster- och grönsakshandel. Idag är bilarna tydligt prioriterade. Torget är idag en parkeringsplats med ca 70 bilplatser.

Grönsakstorget har stor potential att bli en mötesplats för alla. Södervänt läge med långa siktlinjer längs den grönskande vallgraven och Floras kulle tvärs över, vackra omgivande fasader med bra uteserveringsmöjligheter. Torget har en fattbar storlek med ett centralt läge och fungerar som entré till staden innanför Vallgraven. Grönsakstorgets främsta styrka ligger i de intima måtten och soliga läget.

Förslaget är att Grönsakstorget ges förutsättningar att utvecklas som mötesplats att vistas på. På Grönsakstorget kan både uteserveringar och sittplatser rymmas. Torget kan med fördel få mer grönska i form av exempelvis träd

mot Västra Hamngatan som då samtidigt skulle skärma av torget mot spårvagnstrafiken.

Med en sammanhållen markbeläggning mellan fasad och kajkant, trappor som tar upp höjdskillnader och går bra att sitta på, Basargatan som gångfartsgata, porlande vatten i ett eller flera vattenspel och en nyupptagen trappa ner till Vallgraven så är förhoppningen att torget kan bli en attraktiv mötesplats för alla.

Om torget blir en fri och öppen plats kommer folkströmmarna i området att ändras. Platsen blir möjlig att strosa över både när man kommer från Vasabron och Pedagogen. Och det i sin tur skapar nya förutsättningar för kvarteret mellan Grönsakstorget och Kungstorget. Kvarterets bottenvåningar ut mot Basargatan ökar i betydelse då rörelsemönstret förändras.

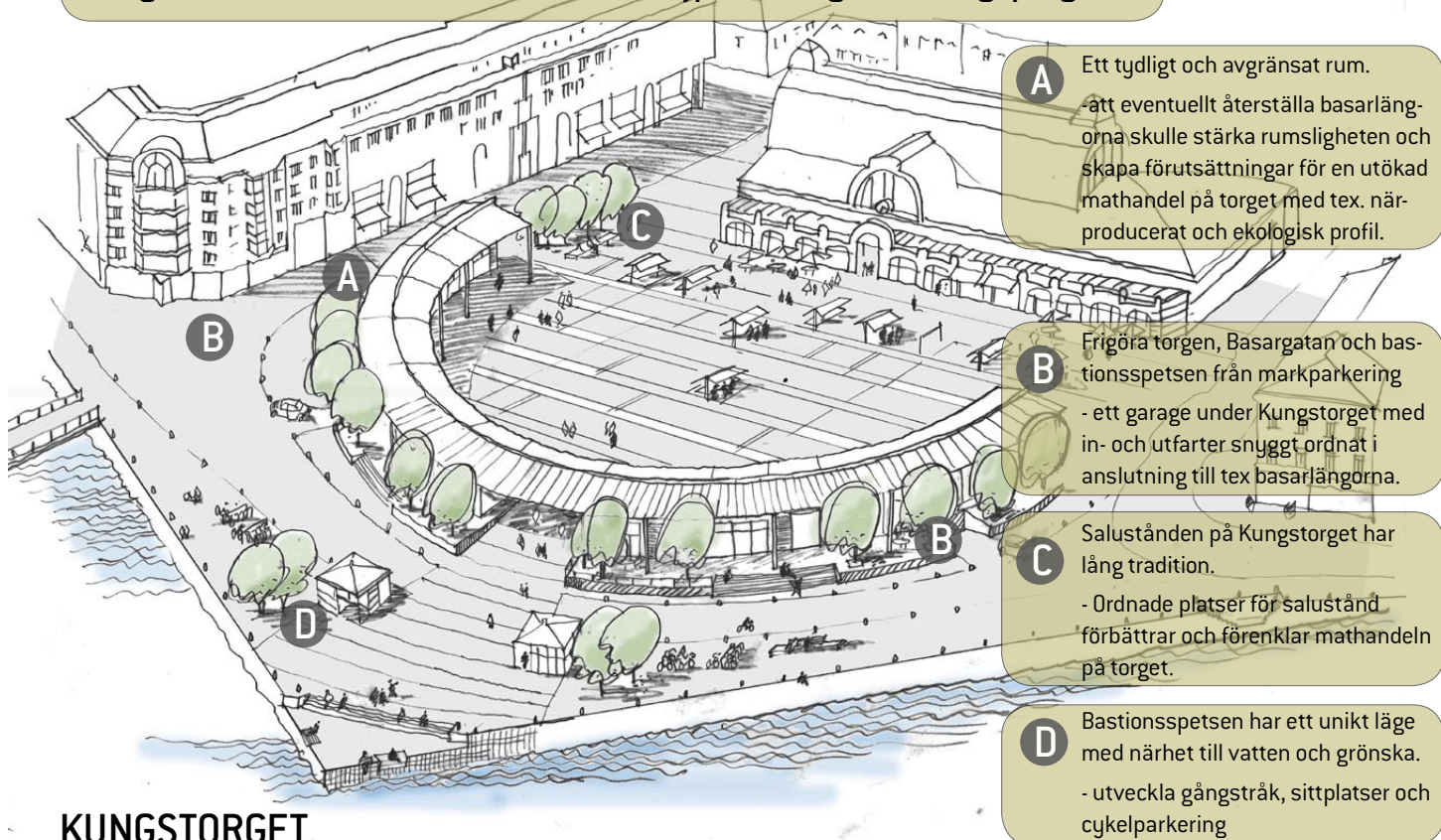

Foto: Stéfan Etassy

Foto: Stéfan Etassy

Frågor och idéer att utreda vidare i detaljplan och gestaltungsprogram

KUNGSTORGET

Kungstorget är fortfarande ett salutorg med saluhall och salustånd på torget. På senare tid har dock Kungstorget utvecklats till en etablerad parkeringsplats och endast liten yta finns kvar till den traditionella torghandeln. Torget upplevs idag som rörigt och ostrukturerat.

Torget består av ett tydligt avgränsat rum, med en dubbel trädrad med kastanjer som ramar in torget i en halvmåne. Utanför halvmånen av träd ligger Basargatan och Bastionsspetsen i direkt kontakt med Vallgraven och Bältespännarparken på andra sidan. Här sitter på sommarhalvåret klasar med lunchätare bland parkerade bilar.

Tillgången på besöksparkering betyder samtidigt mycket för handeln och verksamheter runt Kungstorget. Inte minst Saluhallen där en hel del av besöken handlar om inköp av speciell mat som inte finns någon annanstans.

Förslaget är att Kungstorget ges förutsättningar att utvecklas som salutorg och plats att vistas på. Torgets storlek rymmer såväl salustånd som sittplatser och uteserveringar. Ett sätt att stärka torgets rumslighet och skapa förutsättningar för en utökad mathandel på torget med tex. närproducerat och ekologisk profil, skulle vara att återskapa de basarlängor som tidigare stod i halvmånen där trädraden står idag.

Om basarlängor ska återskapas förutsätts att en ekonomisk och förvaltningsmässigt hållbar lösning kan tillskapas med en huvudman som över tiden kan tillvarata programmets intentioner.

Ett upprustat torg med plats för mer mathandel på torget och eventuellt nya basarlängor kommer att förändra rörelsemönster för gående i området och det bör utredas hur det påverkar Kungstorget och dess omgivning.

Foto: Stéfan Etassy

Foto: SWECO

KONSEKVENSER

Programområdet är av riksintresset för kulturminnesvård. Programområdet ingår också i kommunens bevarandeprogram med motiveringen: ”Stadskärnan inom Vallgraven är en unik miljö med en rikt varierad, i huvudsak småskalig bebyggelse. Området speglar Göteborgs utveckling från grundläggning till nutid. Stora delar av den ursprungliga stadsplanen med vallgrav, kanaler, befästningsrester och gatusträckningar är bevarade.”

Hela programområdet utgör även fast fornlämning och varje ingrepp kräver konsultationer med antikvarisk expertis samt tillstånd enligt kulturminneslagen. Programmets intentioner följer kommunens översiktsplan.

En behovsbedömning har genomförts och är avstämd med Länsstyrelsen 2011-03-18.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ett fortsatt arbete med underjordisk parkering på Kungstorget kan komma att innebära betydande miljöpåverkan gällande kulturmiljö och arkeologi. Inom programområdet finns troligtvis resterna av 1600-talets försvarsverk mer eller mindre intakt under mark i form av bland annat bastionen Johannes Dux. En miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska tas fram i samband med det fortsatta detaljplanarbetet. Stadsbyggnadskontoret bedömer att innehållet i MKB:n skall handla om kulturmiljö med betoning på arkeologi. Avgränsningar och omfattning av MKB:n kommer att vidare diskuteras i samråd med länsstyrelsen.

Förslaget medför att Grönsakstorget, Kungstorget och Basargatan frigörs från parkering, varutransporter och sophantering. Även omgivande kvarters sophantering kan förenklas och förbättras. En frigöring av yta på torget innebär att platserna kan tas i anspråk av mer publika ändamål som kan leda till en mer levande och mänsklig stadskärna. Om området utformas enligt förslaget, men utan underjordiskt garage, medför det en minskad biltillgänglighet till city, samtidigt som upprustningen av stadsmiljön inte kan genomföras fullt ut. Parkeringspolicyns intentioner genomförs inte då även möjligheten för korttids-parkering minskas.

Genomförande och Ekonomiska konsekvenser

De allmänna ytorna inom programområdet är i kommunens ägo. Parkeringsbolaget erhåller intäkter i form av parkeringsavgifter och bedömer att ett garage med ca 120 platser sannolikt kan bära sina egna kostnader. Särskild hänsyn bör tas till de geotekniska och arkeologiska förutsättningarna och under förutsättning att erforderliga undersökningar och åtgärder utförs bedöms med känd information ett genomförande som möjligt. Om basarlängor ska återskapas förutsätts att en långsiktigt ekonomiskt hållbar förvaltning kan tillskapas som främjar allmänhetens intressen och formerna för detta bör studeras. Finansiering av samtliga utvecklingsförslag förutsätter beslut om investeringsmedel. Se vidare ang. ekonomiska konsekvenser i underlag och fördjupning.

Programarbetet och processen

Vad är ett planprogram?

Syftet med ett planprogram är att utreda lämplig markanvändning på en plats samt att översiktligt behandla frågor som bebyggelsetäthet, trafik, miljö och genomförande. Det färdiga programmet anger kommunens avsikter med platsen och utgör grund för kommande detaljplanering. Syftet med samrådet av programmet är framförallt att inhämta ytterligare information och synpunkter.

Programsamråd

Samrådet pågår från 2011-08-31 till 2011-10-25. Under samrådstiden finns förslaget utställt på Stadsbyggnadskontoret, Köpmansgatan 20. Besökstid dagligen kl. 08.00 - 16.30 (ej lör- och helgdagar). Förslaget finns även utställt på Stadsdelsförvaltningen Centrums kontor, Engelbrektsgatan 71, öppet: månfre 08.00 - 16.30, och på Stadsbyggnadskontorets hemsida: www.goteborg.se/planochbyggprojekt

Förslaget finns också att ta del av på skyltpelare placerad på Kungstorget i Korsgatans förlängning.

Skicka dina synpunkter skriftligt **senast den 25 oktober 2011** under adress Byggnadsnämnden, Box 2554, 403 17 Göteborg, eller via e-post sbk@sbk.goteborg.se. Ange namn och adress samt ärendets diarienummer 0912/08.

Information om förslaget kan lämnas av Karolina Örneblad, tfn 031-368 19 88 eller Carolin Folkeson, tfn 031-368 16 14.

Fortsatt arbete

Efter att programmet har varit ute på samråd och inkomna synpunkter övervägts och sammanställts, kan byggnadsnämnden ta ställning till inriktning i det fortsatta arbetet. Därmed kan detaljplanearbete påbörjas för delar av programområdet, vilket tidigast påbörjas andra kvartalet 2012.

Vill du läsa mer?

Hela programhandlingen med underlagsmaterial finns utställt på Stadsbyggnadskontoret, Stadsdelsförvaltningen Centrums kontor och på kommunens hemsida: www.goteborg.se/planochbyggprojekt

